

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ અપ્પીકેશન નં. ૬૭૫૫/૨૦૧૭

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ ડૉ. એ.પી. ઠાકર

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટર્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?	ના
૨	રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	હા
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?	ના

=====

રીટાબેન સુનિલભાઈ પાઠક અને ૧ અન્ય

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને ૧ અન્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧, ૨ વતી શ્રી એન.વી. ગાંધી (૧૬૯૩)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ વતી ક્ષિતિજ એમ. અમીન (૭૫૭૨)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ વતી સુશ્રી મોક્ષા ઠક્કર, એપીપી (૨)

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ ડૉ. એ.પી. ઠાકર

તારીખ : ૦૩/૦૪/૨૦૧૯

મૌખિક ચુકાદો

૧. હાલની રિટ પિટિશન અરજદારો દ્વારા ભારતીય દંડ સંહિતા, ૧૯૬૦ (સંક્ષિપ્તમાં “આઈપીસી”) ની કલમ ૪૯૮, ૫૦૬, ૪૦૬, ૩૨૩, ૫૦૩ સાથે વાંચતા ૧૧૪ તથા દહેજ પ્રતિબંધક અધિનિયમ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૩ અને ૪ હેઠળ મહિલા પોલીસ સ્ટેશન, જિલ્લો: ગાંધીનગર ખાતે નોંધાયેલ ગુના રજિસ્ટર નં.

આઈ-૧૧/૨૦૧૭ વાળી વાદગ્રસ્ત એફ.આઈ.આર. ને અરજદારો પૂરતી રદબાતલ અને બાતલ કરવાની દાદ માંગતી ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ (સંક્ષિપ્તમાં “સંહિતા”) ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવી છે.

૨. **રુલ.** સામાવાળા-રાજ્ય વતી વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર સુશ્રી મોક્ષા ઠક્કર સામાવાળા-રાજ્ય વતી રુલની બજવણી માફ રાખે છે અને સામાવાળા નં. ૨-પ્રથમ બાતમીદાર વતી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ક્ષિતિજ અમીન રુલની બજવણી માફ રાખે છે.

૩. સંબંધિત પક્ષકારોના વિદ્વાન એડવોકેટોની વિનંતીથી, આ બાબત આખરી સુનાવણી પર લેવામાં આવી છે.

૪. હાલની પિટિશન દાખલ કરવા તરફ દોરી જતી ટૂંકી હકીકતો નીચે મુજબ છે:-

૪.૧ અહીંના સામાવાળા નં. ૨ એ અરજદારો સામે ખોટા અને કનડગતભર્યા આક્ષેપો કરીને અરજદારો અને તેમના પુત્ર સામે વાદગ્રસ્ત એફ.આઈ.આર. દાખલ કરી છે.

૪.૨ એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે તેણીના લગ્ન તારીખ ૧૭.૦૨.૨૦૧૪ ના રોજ ભુજ ખાતે અરજદારોના પુત્ર સાથે થયા હતા અને લગ્ન સમયે તેણીના માતા-પિતા દ્વારા તેણીને સોના અને ચાંદીના ઘરેણાં આપવામાં આવ્યા હતા. એવો આક્ષેપ છે કે તે તેણીનું સ્ત્રીધન હોવા છતાં, સદર ઘરેણાં તેણીના સાસુ દ્વારા લઈ લેવામાં આવ્યા હતા, જે આજદિન સુધી તેણીને પરત કરવામાં આવ્યા નથી.

જ.૩ એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે લગ્ન પહેલાં, તેણીના પતિએ વડોદરા ખાતે લોન પર એક રહેણાંક મકાન ખરીદ્યું હતું અને સદર લોનના હમ્મની રકમની માંગણી કરવામાં આવી હતી અને સદર માંગણી પૂરી ન કરવાના કારણે, તેણીની સાથે ખરાબ વર્તન કરીને તેણીને માનસિક અને શારીરિક ત્રાસ આપવામાં આવ્યો હતો.

જ.૪ એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે તેણીના પતિ તેમની ઓફિસેથી મોડા આવતા હતા અને મોડા આવ્યા પછી પણ, તેણીને તેમનો ફોન અડવાની પરવાનગી નહોતી.

જ.૫ એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે તેણી પાસેથી માંગવામાં આવેલી આવી રકમ ન ચૂકવવાના કારણે, આરોપીઓએ તેમના સમાજમાં તેણીના વિશે અફવાઓ ફેલાવવાનું શરૂ કર્યું હતું અને વધુમાં તેણીને માનસિક અને શારીરિક ત્રાસ આપ્યો હતો.

જ.૬ એવો પણ આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે લગ્ન સમયે, તેણીના પતિ વડોદરા ખાતે એલ એન્ડ ટી કંપનીમાં નોકરી કરતા હતા, જેમની બદલી ખંડવા (મધ્યપ્રદેશ) ખાતે કરવામાં આવી હતી. એવો પણ આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે તેણીના પતિની સદર બદલીને કારણે તેણીની સાથે ખરાબ વર્તન કરવા અને ત્રાસ આપવા માટે મોકળું મેદાન મળી ગયું હતું. એવો પણ આક્ષેપ છે કે તેણીના પતિ રાત્રે મોકેથી તેમની ઓફિસેથી પાછા આવતા હતા અને લોનની રકમ ભરપાઈ કરવાના હેતુથી પૈસા ચૂકવવા માટે તેણીના પર દબાણ કરતા હતા.

જ.૭ તેણીએ તેણીને આપવામાં આવેલા માનસિક અને શારીરિક ત્રાસ તથા ખરાબ વર્તનના કેટલાક બનાવોનો આક્ષેપ કર્યો છે. એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે તેણીની પીઠ પાછળ પોતાના પિતાની મદદથી, તેણીના પતિએ એમબીએ કરવા માટે ઓસ્ટ્રેલિયા જવાની તૈયારી કરી લીધી હતી અને સદર હેતુ માટે, નાણાકીય કટોકટીમાંથી બહાર આવવા માટે તેણીના માતા-પિતાના ગાંધીનગર સ્થિત મકાનને ગિરવે મૂકીને તેણીના માતા-પિતા પાસેથી નાણાં ઉછીના લાવવા માટે તેણીને કહેવામાં આવ્યું હતું.

જ.૮ એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે તારીખ ૦૬.૧૦.૨૦૧૫ ના રોજ વિઝા મળતી વખતે, તેણીને એવી ખાતરી આપવામાં આવી હતી કે ૩ મહિનાની અંદર સ્પાઉસ વિઝા મળ્યા પછી, તેણીને ઓસ્ટ્રેલિયા લઈ જવામાં આવશે. એવો આક્ષેપ છે કે તેણીના પતિએ છૂટાછેડા માંગ્યા હતા. એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે છૂટાછેડા માટે કોઈ પ્રબળ કારણ ન હોવાથી, તારીખ ૧૭.૦૮.૨૦૧૬ ના રોજ, તેણીના માતા-પિતા તેણીના દાદા, કાકા અને અન્ય વડીલો સાથે તેણીના સાસરે ભુજ ગયા હતા, તેમ છતાં, ધમકીઓ આપીને તેમનું અપમાન કરવામાં આવ્યું હતું અને તેમને બહાર કાઢી મૂકવામાં આવ્યા હતા.

જ.૯ એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે તારીખ ૧૫.૦૨.૨૦૧૭ ના રોજ, તેણીએ પોલીસ અધિક્ષક, સેક્ટર-૨૭, ગાંધીનગર સમક્ષ અને તારીખ ૧૪.૦૩.૨૦૧૭ ના રોજ મહિલા પોલીસ સ્ટેશન, ગાંધીનગર સમક્ષ એક અરજી દાખલ કરી હતી, જેમાં હાલના અરજદારોને તારીખ ૨૩.૦૩.૨૦૧૭ ના રોજ બોલાવવામાં આવ્યા હતા.

જો કે, પોલીસ દ્વારા કાઉન્સેલિંગ દરમિયાન, તેઓએ તેણીને પાછી લઈ જવાનો ઈનકાર કર્યો હતો અને તેણીના દાંપત્ય અધિકારોનો ઈનકાર કર્યો હતો અને તેણીના પતિ દ્વારા તારીખ ૧૩.૦૮.૨૦૧૬ ના રોજ તેણીને છૂટાછેડા માટેની કાનૂની નોટિસ પાઠવવામાં આવી હતી.

૫. પ્રથમ બાતમીદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ જવાબ સામે, અરજદાર વતી વિદ્વાન એડવોકેટે અરજદાર નં. ૧ દ્વારા સોગંદ પર સમર્થન કરાયેલ એફિડેવિટ-ઈન-રિજોઈન્ડર દાખલ કરેલ છે, જેમાં તેણીએ એફિડેવિટ-ઈન-રિપ્લાયમાં કરાયેલા આક્ષેપોનો ઈનકાર કર્યો છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે પ્રથમ બાતમીદાર સાથે તેણીના પુત્રના લગ્ન પછી, અરજદાર-માતાપિતાએ ભાગ્યે જ તેમના પુત્ર અને પુત્રવધૂ સાથે સમય વિતાવ્યો છે. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી છે કે રહેણાંક મકાન વર્ષ ૨૦૧૩ માં એટલે કે તેમના પુત્ર અને પ્રથમ બાતમીદારના લગ્નની તારીખ પહેલાં ખરીદવામાં આવ્યું હતું. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી છે કે રહેણાંક ફ્લેટની લોનના હસાની ચુકવણી માટે દહેજની માંગણી કરવાનો આક્ષેપ પાછળથી ઊભો કરાયેલો વિચાર છે અને પતિ-પત્ની વચ્ચેની પરિસ્થિતિને થાળે પાડવાના હેતુથી અરજદારોને સંડોવીને પતિ અને પત્ની વચ્ચેના વિવાદોને ફોજદારી સ્વરૂપ આપવા માટે આવા ખોટા અને ક્ષુદ્રક બનાવો રજૂ કરવાના એક મંચ તરીકે તેનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે.

૬. અરજદારો વતી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી એન.વી. ગાંધીએ રજૂઆત કરી છે કે પ્રથમ બાતમીદારે પોતાના કેસને ફોજદારી ગુનાઓના દાયરામાં લાવવાના હેતુથી

આવા ખોટા બનાવોને હાઈલાઈટ કરીને, તે પણ ખોટા આક્ષેપો કરીને તમામ પ્રયાસો કર્યા છે અને હાલના અરજદારોને પક્ષકાર તરીકે જોડ્યા છે, જેમને પતિ અને પત્ની વચ્ચેના આંતરિક વિવાદ સાથે કોઈ લેવાદેવા નથી.

૬.૧ અરજદારો વતી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી એન.વી. ગાંધીએ રજૂઆત કરી છે કે અરજદાર નં. ૨ એક નિવૃત્ત શિક્ષક છે. તેઓ આલ્ફ્રેડ હાઈસ્કૂલ, ભુજ-કચ્છમાંથી તારીખ ૩૦.૧૦.૨૦૧૬ ના રોજ નિવૃત્ત થયા હતા. અરજદારોના પુત્ર-મૂળ આરોપી નં. ૧-પ્રથમ બાતમીદારના પતિ નિર્મા યુનિવર્સિટી, અમદાવાદમાંથી બી.ટેક. (ઇલેક્ટ્રિકલ) થયેલ છે, જેમણે વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માં સદર ગ્રેજ્યુએશન પૂરું કર્યું હતું અને તરત જ એલ એન્ડ ટી કંપની, વડોદરા દ્વારા તેમને નોકરીમાં લેવામાં આવ્યા હતા. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે પ્રથમ બાતમીદાર પણ ગુજરાત ટેકનોલોજીકલ યુનિવર્સિટીમાંથી બેચલર ઓફ એન્જિનિયરિંગ (આઈટી) ની ડિગ્રી ધરાવે છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે અરજદારોના પુત્ર વડોદરા ખાતે સ્થાયી થયેલા હોવાથી, તારીખ ૨૭.૦૮.૨૦૧૩ ના રોજ એસબીઆઈ કેન્ટોનમેન્ટ શાખા, વડોદરા પાસેથી નાણાકીય સહાય મેળવીને અરજદાર નં. ૨ અને તેમના પુત્રના સંયુક્ત નામે એક રહેણાંક ફ્લેટ ખરીદવામાં આવ્યો હતો.

૬.૨ અરજદારો વતી વિદ્વાન એડવોકેટે રજૂઆત કરી છે કે કૂરતા અને ત્રાસ અંગેના આવા ખોટા અને ક્ષુલ્લક આક્ષેપોને એક મંચ પૂરો પાડવાના હેતુથી, પ્રથમ બાતમીદાર દ્વારા હમાની રકમની માંગણીની વાર્તા આગળ ધરવામાં આવી હતી, જે એ હકીકત પરથી જોઈ શકાય છે કે, લગ્ન તારીખ ૧૭.૦૨.૨૦૧૪ ના રોજ થયા

હતા. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે લગ્ન પછી, પતિ અને પત્ની વડોદરા ખાતે રહેતા હતા અને ખંડવા (મધ્યપ્રદેશ) ખાતે બદલી થવાને કારણે, તેઓ ડિસેમ્બર-૨૦૧૪ થી અલગ રહેતા હતા અને તારીખ ૨૭.૧૦.૨૦૧૫ ના રોજ, તેમનો પુત્ર એમબીએ કરવા માટે ઓસ્ટ્રેલિયા જવા રવાના થયો હતો.

૬.૩ અરજદારો વતી વિદ્વાન એડવોકેટે રજૂઆત કરી છે કે મહિલા પોલીસ સ્ટેશન, ગાંધીનગરને મુખ્યત્વે પ્રાદેશિક હકુમતના કારણોસર સદર વાદગ્રસ્ત એફ.આઈ.આર. ની તપાસ કરવાની કોઈ હકુમત નથી. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે પ્રથમ બાતમીદારના પિતા, કે જેઓ સરકારી કર્મચારી છે અને ગુજરાત સરકારમાં એટલે કે સચિવાલય, ગાંધીનગર ખાતે ફરજ બજાવે છે, તેમના પ્રભાવના કારણે વાદગ્રસ્ત એફ.આઈ.આર. નોંધવામાં આવી હતી અને વધુમાં તારીખ ૨૬.૦૮.૨૦૧૭ ના રોજ, અરજદારને સ્પેશિયલ મેસેન્જર જીપ દ્વારા સદર સંહિતાની કલમ ૪૧(૧) હેઠળનું સમન્સ બજાવવામાં આવ્યું હતું. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી છે કે પ્રથમ બાતમીદારે, તેણીના લગ્ન પછી, અરજદારો સાથે લાંબો સમય વિતાવ્યો ન હોવા છતાં, તેણીએ ત્રાસ આપવાના ખોટા બનાવો રજૂ કર્યા છે.

૬.૪ અરજદારો વતી વિદ્વાન એડવોકેટે રજૂઆત કરી છે કે વાદગ્રસ્ત એફ.આઈ.આર. માં લગાવવામાં આવેલા આક્ષેપો પાયાવિહોણા છે, કોઈપણ પુરાવા વિનાના છે અને બદલરાદાપૂર્વકના છે તથા કાયદાની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ સિવાય બીજું કંઈ નથી. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી છે કે વાદગ્રસ્ત

એફ.આઈ.આર. આધારહીન છે અને બદલ્લાદાથી દાખલ કરવામાં આવી હોવાનું જાણાય છે અને આવી અસ્પષ્ટ એફ.આઈ.આર. ના બહાને, પ્રથમ બાતમીદાર અરજદારો પર દબાણ લાવવાની રણનીતિ અપનાવી રહી છે જેથી કરીને તેમનો પુત્ર (પ્રથમ બાતમીદારનો પતિ) તેમના છૂટાછેડા માટે આગળ કોઈ કાનૂની પગલાં ન ભરે.

૬.૫ અરજદારો વતી વિદ્વાન એડવોકેટે રજૂઆત કરી છે કે આ એફ.આઈ.આર. આઈપીસી ની કલમ ૪૮૮, ૫૦૬, ૪૦૬, ૩૨૩, ૫૦૩ સાથે વાંચતા ૧૧૪ તથા દહેજ પ્રતિબંધક અધિનિયમ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૩ અને ૪ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવી છે, પરંતુ તે કાયદાની નજરમાં અરજદારો પૂરતો કોઈ ગુનો બન્યો હોવાનું દર્શાવતી નથી અને તેથી, માત્ર સદર કારણોસર જ આ એફ.આઈ.આર. રદબાતલ અને બાતલ થવાને પાત્ર છે.

૬.૬ અરજદારો વતી વિદ્વાન એડવોકેટે એ જ હકીકતો વર્ણવી છે જે અપ્લિકેશનમાં અને રિજોઈન્ડર એફિડેવિટમાં દર્શાવવામાં આવી છે. તેમણે એવી દલીલ કરી છે કે પતિ અને પત્ની વચ્ચે વિવાદ છે અને માતાપિતાને ખોટી રીતે મુકદ્દમાબાજીમાં ખેંચવામાં આવ્યા છે. આ કાયદાની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ સિવાય બીજું કંઈ નથી. તેમણે એવી દલીલ કરી છે કે પ્રથમ બાતમીદારના લગ્ન તારીખ ૧૭.૦૨.૨૦૧૪ ના રોજ થયા હતા. લગ્ન પછી, પતિ અને પત્ની વડોદરા ખાતે રહેતા હતા, આરોપી નં. ૧-પ્રથમ બાતમીદારનો પતિ એલ એન્ડ ટી, વડોદરામાં નોકરી કરતો હતો અને અરજદાર નં. ૨ ભુજ ખાતે શિક્ષક તરીકે સેવા આપતા

હતા. ત્યારબાદ, અરજદારોના પુત્રની ડિસેમ્બર-૨૦૧૪ ના મહિનામાં ખંડવા (મધ્યપ્રદેશ) ખાતે બદલી કરવામાં આવી હતી અને તારીખ ૨૭.૧૦.૨૦૧૫ ના રોજ, તે એમબીએ કરવા માટે ઓસ્ટ્રેલિયા જવા રવાના થયો હતો. તારીખ ૩૦.૧૦.૨૦૧૬ ના રોજ, અરજદાર નં. ૨ વચનિવૃત્તિના કારણે શિક્ષકની સેવામાંથી નિવૃત્ત થયા હતા. વધુમાં, અરજદારોને વડોદરા, ખંડવા કે ભુજ ખાતે તેમના પુત્ર અને પુત્રવધૂ સાથે લાંબો સમય વિતાવવાનો કોઈ પ્રસંગ બન્યો નથી. વાસ્તવમાં, તેઓએ ગાંધીનગર ખાતે કોઈ સમય વિતાવ્યો નથી. પતિ અને પત્ની વચ્ચેના વિવાદના કારણે, તેઓને તેમના નિવૃત્ત જીવનમાં બિનજરૂરી રીતે વિવાદમાં ઘસડી જવામાં આવ્યા છે. તેમણે એવી પણ દલીલ કરી છે કે ત્રાસ આપવાનો કથિત બનાવ ભુજ, વડોદરા અને ખંડવા ખાતે બન્યો હતો અને ગાંધીનગર ખાતે કોઈ બનાવ બન્યો નથી, અને તેથી, ગાંધીનગર પોલીસ પાસે કોઈ પ્રાદેશિક હકુમત નથી.

૬.૭ પોતાની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, અરજદાર વતી વિદ્વાન એડવોકેટે કાયદાના એ સિદ્ધાંત માટે હેમંત ઉર્ફે ચંદુ વી. અડવાણી વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય, ૨૦૧૫ જેએક્સ(ગુજ) ૧૨૮૧ માં રિપોર્ટ થયેલ સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે કે ગાંધીનગર પોલીસ અથવા કોર્ટ પાસે કોઈ હકુમત નથી, કારણ કે ગાંધીનગરની હકુમત હેઠળ કોઈ બનાવ બન્યો નથી, અને તેથી, વાદગ્રસ્ત એફ.આઈ.આર. રદબાતલ અને બાતલ કરવી જરૂરી છે.

૭. સામાવાળા-રાજ્ય વતી વિદ્વાન એપીપી સુશ્રી મોક્ષા ઠક્કરે એવી દલીલ કરી છે કે પ્રથમ બાતમીદાર અને તેમના સંબંધીઓ સમાધાન માટે ભુજ ગયા હતા, પરંતુ અરજદારોએ ઇનકાર કર્યો હતો. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી છે કે પ્રથમ બાતમીદાર દ્વારા મહિલા પોલીસ સ્ટેશન, ગાંધીનગરને અરજી આપવામાં આવી હતી, અને તેથી, સંબંધિત પોલીસ સ્ટેશન દ્વારા અરજદારોને બોલાવવામાં આવ્યા હતા અને તેઓ ગાંધીનગર પોલીસ સ્ટેશન સમક્ષ હાજર થયા હતા. તેણીએ એવી પણ દલીલ કરી છે કે એફ.આઇ.આર. ની વિગતોને ધ્યાનમાં લેતાં, હાલના અરજદારો સામે તેમના પર આરોપ મૂકવામાં આવેલા ગુનાઓ આચરવા અંગેની પ્રથમદર્શી સામગ્રી ઉપલબ્ધ છે, અને તેથી, આ તબક્કે હાલની એફ.આઇ.આર. રદબાતલ અને બાતલ કરવી જોઈએ નહીં અને તપાસ આગળ ચલાવવાની પરવાનગી આપવી જોઈએ.

૮. સામાવાળા નં. ૨-પ્રથમ બાતમીદાર વતી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ક્ષિતિજ અમીને એફ.આઇ.આર. ની હકીકતોનો પુનરોચ્ચાર કર્યો છે જે પ્રથમ બાતમીદાર દ્વારા વાદગ્રસ્ત એફ.આઇ.આર. માં વર્ણવવામાં આવી છે. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે વાદગ્રસ્ત એફ.આઇ.આર. માં વર્ણવ્યા મુજબ ગુનાઓના તત્વો હોવાથી, પ્રથમદર્શી રીતે, હાલના અરજદારો સામેના ગુનાઓ બને છે. તેમણે એવી દલીલ કરી છે કે લગ્ન પછી, જોકે પ્રથમ બાતમીદાર અને તેણીના પતિ વડોદરા ગયા હતા, તેમ છતાં તેઓ વીકેન્ડ, તહેવારો, દિવાળી, લગ્ન વગેરે પ્રસંગોએ ભુજની મુલાકાત લેતા હતા. તેમજ, અરજદારો પણ વડોદરા ખાતે પ્રથમ બાતમીદાર અને

તેણીના પતિ સાથે વારંવાર રહેતા હતા. માત્ર જ્યારે તેણીના પતિ ઓક્ટોબર-૨૦૧૫ માં ઓસ્ટ્રેલિયા ગયા, ત્યારે જ પ્રથમ બાતમીદાર તેણીના સાસરે રહેવા માટે ભુજ ગઈ હતી.

૮.૧ સામાવાળા નં. ૨-પ્રથમ બાતમીદાર વતી વિદ્વાન એડવોકેટે રજૂઆત કરી છે કે પ્રથમ બાતમીદાર તેણીના સાસરિયાઓ સાથે રહેવા માટે ભુજ ગઈ તે પછી, થોડા સમય બાદ, જ્યારે બરોડા ખાતે આવેલું મકાન ભાડે આપવાનું હતું, ત્યારે સાસરિયાઓ તેણીને બરોડા લઈ ગયા અને તેણીને કેટલોક સામાન તેણીના ગાંધીનગરના ઘરે ખસેડવા કહ્યું અને તેઓએ પ્રથમ બાતમીદારને ગાંધીનગર મોકલી આપી અને સાસરિયાઓ ભુજ જતા રહ્યા.

૮.૨ સામાવાળા નં. ૨-પ્રથમ બાતમીદાર વતી વિદ્વાન એડવોકેટે રજૂઆત કરી છે કે પ્રથમ બાતમીદાર ઓસ્ટ્રેલિયાના વિઝાની આતુરતાપૂર્વક રાહ જોઈ રહી હતી અને તેની તૈયારી કરી રહી હતી, તેમ છતાં, અત્યંત આઘાત અને આશ્ચર્ય વચ્ચે, તેણીના પતિએ ઓગસ્ટ-૨૦૧૬ માં (તેણી સામાન સાથે બરોડાથી આવી તેના બે દિવસ પછી) તેણીને ફોન કર્યો અને કોઈપણ પ્રબળ કારણ વગર છૂટાછેડા માંગ્યા. તેમણે એવી દલીલ કરી છે કે પ્રથમ બાતમીદારને એ પણ જાણવા મળ્યું કે અરજદારો તેણીના પતિને મળવા ઓસ્ટ્રેલિયા ગયા હતા અને તેઓ તેણીના પતિ સાથે સતત સંપર્કમાં છે. તેમણે એવી દલીલ કરી છે કે અરજદારો કાયદાની પ્રક્રિયાનો અયોગ્ય લાભ લઈ રહ્યા છે અને છૂટાછેડાની પરિસ્થિતિ ઊભી કરવા

માટે તેઓ કોઈપણ રીતે જવાબદાર નથી એવું જણાવીને આ અદાલતને ગેરમાર્ગે દોરી રહ્યા છે.

૮.૩ સામાવાળા નં. ૨-પ્રથમ બાતમીદાર વતી વિદ્વાન એડવોકેટે રજૂઆત કરી છે કે ફરિયાદી અને તેણીના પિતાએ તેણીના પતિ સાથે અને તેણીના સાસરિયાઓ સાથેના પ્રશ્નો ઉકેલવા માટેના તમામ શ્રેષ્ઠ પ્રયાસો કર્યા હતા, પરંતુ અરજદારો પોતાની કપટી વ્યૂહરચના મુજબ ભુજથી અંડરગ્રાઉન્ડ થઈ ગયા હતા અને પ્રથમ બાતમીદાર તથા તેણીના પિતાને ભારે આઘાત પહોંચાડતા તેણીના પિતાને એક ઈમેલ મોકલ્યો હતો જેમાં સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું, જે તેઓ હાલની પ્રથમ બાતમીદારને પણ કહેતા હતા, કે પ્રથમ બાતમીદાર તેમની પુત્રવધૂ નથી અને તેઓને તેણીની સાથે કોઈ લેવાદેવા નથી. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે પ્રથમદર્શી ગુનાઓ બનતા હોવાથી, આ તબક્કે, વાદગ્રસ્ત એફ.આઈ.આર. રદબાતલ અને બાતલ કરવી જોઈએ નહીં.

૮.૪ સામાવાળા નં. ૨-પ્રથમ બાતમીદાર વતી વિદ્વાન એડવોકેટે સામાવાળા નં. ૨ ની એક્ઝિડેવિટ-ઇન-રિપ્લાયમાં વર્ણવેલી એ જ હકીકતો જણાવી છે. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે ફરિયાદી જ્યાં રહેતી હોય ત્યાં એફ.આઈ.આર. દાખલ કરી શકાય છે અને પ્રથમ બાતમીદાર દ્વારા તેણીની એફ.આઈ.આર. માં પ્રથમદર્શી કેસ બનાવવામાં આવ્યો છે. અરજદારો દ્વારા મોકલવામાં આવેલા ઈમેલનો સંદર્ભ આપતાં, એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે અહીંના અરજદારોએ હાલની પ્રથમ બાતમીદારનું સ્પષ્ટપણે અપમાન કર્યું છે અને તેમનું વર્તન પોતે જ દર્શાવે છે કે

તેઓએ પ્રથમ બાતમીદારને ત્રાસ આપ્યો છે. તેમણે એ પણ રજૂઆત કરી છે કે લગ્ન પછી, પ્રથમ બાતમીદાર અને પતિ વીકેન્ડ, તહેવારો, દિવાળી, લગ્ન વગેરે પ્રસંગોએ ભુજની મુલાકાત લેતા હતા. તેથી, તેમણે રજૂઆત કરી છે કે હાલની પિટિશન ગ્રાહ્ય રાખવી જોઈએ નહીં અને તેને ફગાવી દેવી જોઈએ.

૯. સામાવાળા નં. ૨ વતી વિદ્વાન એડવોકેટ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતો સામે, અરજદાર વતી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ગાંધીએ રજૂઆત કરી છે કે પ્રથમ બાતમીદાર પાસે અન્ય કાનૂની ઉપાય ઉપલબ્ધ છે અને પ્રથમ બાતમીદારે મહિલા પોલીસ સ્ટેશનનો પણ સંપર્ક કર્યો હતો, પરંતુ હાલના અરજદારો દ્વારા કોઈ ગુનો આચરવામાં આવ્યો ન હોવાથી કોઈ પગલાં લેવામાં આવ્યા ન હતા. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી છે કે મહિલા પોલીસ સ્ટેશન, ગાંધીનગર દ્વારા અરજદારોને બોલાવવામાં આવ્યા હોવાથી, તેઓ પોલીસ સમક્ષ હાજર થયા હતા, પરંતુ તેનાથી ગાંધીનગર કોર્ટ કે પોલીસને કોઈ હકુમત મળતી નથી.

૧૦. હેમંત ઉર્ફે ચંદુ વી. અડવાણી વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય, ૨૦૧૫ જેએક્સ (ગુજ)

૧૨૮૧ માં રિપોર્ટ થયેલ કેસમાં આ અદાલતે આ પ્રમાણે અવલોકન કર્યું છે:-

“૧૭. માત્ર હકુમતના કારણોસર જ, આ અપિલકેશન ગ્રાહ્ય રાખવાને પાત્ર છે. ઉપર નોંધ્યા મુજબ, અદાલતના અધિકારક્ષેત્રમાં કોઈ ફરિયાદનું કારણ ઉદ્ભવ્યું હોય તેમ જણાતું નથી. ફરિયાદીના માતા-પિતા અમદાવાદ ખાતે રહેતા હતા જેમની સાથે તેણીએ બાળકને થોડા સમય માટે રાખ્યું હતું. એ તદ્દન સ્પષ્ટ છે કે અમદાવાદ ખાતેની અદાલતને હકુમત આપવાના સ્પષ્ટ

કારણોસર, પ્રથમ બાતમી અહેવાલમાં અનુકૂળ કથનો કરવામાં આવ્યા છે. અમદાવાદ ખાતે ફરિયાદના કારણનો કોઈ અંશ પણ ઉદ્ભવ્યો ન હોવાના કારણે ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ ૧૭૭ થી ૧૮૩ હેઠળ જોગવાઈ કર્યા મુજબ હાલનો પ્રથમ બાતમી અહેવાલ અમદાવાદ (ગુજરાત રાજ્યમાં) ખાતેની અદાલતના અધિકારક્ષેત્રમાં ટકી શકે નહીં તેવી ખાતરી થતાં, હસ્તક્ષેપ કરવો જરૂરી છે.

૧૮. ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ ૧૭૭ તપાસ અને ટ્રાયલના સામાન્ય સ્થળની જોગવાઈ કરે છે અને સામાન્ય રીતે દરેક ગુનાની તપાસ અને ટ્રાયલ એવી અદાલત દ્વારા કરવામાં આવે છે કે જેના સ્થાનિક અધિકારક્ષેત્રમાં ગુનો આચરવામાં આવ્યો હોય. કલમ ૧૭૮ તપાસ અથવા ટ્રાયલના સ્થળ વિશે જણાવે છે. જો એવા ઘણા સ્થાનિક વિસ્તારો હોય કે જ્યાં ગુનો આચરવામાં આવ્યો હોઈ શકે, તો આ વિસ્તારોમાંથી કોઈપણ વિસ્તારમાં હકુમત ધરાવતી અદાલત દ્વારા તેની તપાસ (ટ્રાયલ) થઈ શકે છે. આ કલમ એવી પરિકલ્પના કરે છે કે આ સ્થાનિક વિસ્તારોમાંથી કોઈપણ પર ગુનાની નોંધ (સંજ્ઞાન) લેવાની પ્રાદેશિક હકુમત ધરાવતી અદાલત તપાસ કરી શકે છે અને ટ્રાયલ ચલાવી શકે છે.”

૧૧. વાય. અબ્રાહમ અજીત અને અન્ય વિરુદ્ધ ઈન્સ્પેક્ટર ઓફ પોલીસ, ચેન્નાઈ અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૨૦૦૪ એસસી ૪૨૮૬ માં રિપોર્ટ થયેલ કેસમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે આ પ્રમાણે અવલોકન કર્યું છે:-

“કલમ ૧૭૭ થી ૧૮૬ ટ્રાયલના સ્થળ અને અધિકારક્ષેત્ર સાથે સંબંધિત છે. કલમ ૧૭૭ હેલ્સબરીઝ લોઝ ઓફ ઈંગ્લેન્ડ (વોલ્યુમ ૯, પેરા ૮૩) માં સંદર્ભિત સુસ્થાપિત સામાન્ય કાયદા (કોમન લો) ના નિયમનો પુનરોચ્ચાર કરે છે કે ગુનાની ટ્રાયલ માટે યોગ્ય અને સામાન્ય સ્થળ એ અધિકારક્ષેત્રનો તે વિસ્તાર છે કે જેમાં, પુરાવા મુજબ, હકીકતો બની હોય અને જે ગુનો બનાવતી હોવાનો આક્ષેપ હોય. આ સામાન્ય નિયમના કેટલાક અપવાદો છે અને તેમાંના કેટલાક, જ્યાં સુધી હાલના કેસનો સંબંધ છે, સદર સંહિતાની કલમ ૧૭૮ માં દર્શાવવામાં આવ્યા છે જે નીચે મુજબ વાંચી શકાય છે:

કલમ ૧૭૮: તપાસ અથવા ટ્રાયલનું સ્થળ

(એ) જ્યારે ઘણા સ્થાનિક વિસ્તારોમાંથી કયા વિસ્તારમાં ગુનો આચરવામાં આવ્યો હતો તે અનિશ્ચિત હોય, અથવા

(બી) જ્યાં ગુનો આંશિક રીતે એક સ્થાનિક વિસ્તારમાં અને આંશિક રીતે બીજા વિસ્તારમાં આચરવામાં આવ્યો હોય, અથવા

(સી) જ્યાં કોઈ ગુનો ચાલુ રહેતો ગુનો હોય, અને એક કરતાં વધુ સ્થાનિક વિસ્તારોમાં આચરવાનું ચાલુ રહેતું હોય, અથવા

(ડી) જ્યાં તે જુદા જુદા સ્થાનિક વિસ્તારોમાં કરવામાં આવેલા ઘણા કૃત્યોનો બનેલો હોય, તો તે આવા કોઈપણ સ્થાનિક વિસ્તાર પર હકુમત

ધરાવતી અદાલત દ્વારા તપાસી શકાય છે અથવા ટ્રાયલ ચલાવી શકાય છે.”

૯. બ્લેકસ્ટોન દ્વારા અવલોકન કરાયા મુજબ, "તમામ ગુના સ્થાનિક હોય છે, ગુના પરની હકુમત તે દેશની છે જ્યાં ગુનો આચરવામાં આવ્યો હોય". સદર સંહિતાની કલમ ૧૭૭ માં વપરાયેલો એક મહત્વપૂર્ણ શબ્દ "સામાન્ય રીતે" છે. આ શબ્દનો ઉપયોગ સૂચવે છે કે આ જોગવાઈ એક સામાન્ય જોગવાઈ છે અને તેને સદર સંહિતા માં સમાવિષ્ટ વિશેષ જોગવાઈઓને આધીન વાંચવી જોઈએ. અદાલત દ્વારા પુરુષોત્તમદાસ દાલમિયા વિરુદ્ધ પશ્ચિમ બંગાળ રાજ્ય (એ.આઈ.આર. ૧૯૬૧ એસસી ૧૫૮૯), એલ.એન. મુખર્જી વિરુદ્ધ મદ્રાસ રાજ્ય (એ.આઈ.આર. ૧૯૬૧ એસસી ૧૬૦૧), બનવારીલાલ ઝુનઝુનવાલા અને અન્ય વિરુદ્ધ ભારત સંઘ અને અન્ય (એ.આઈ.આર. ૧૯૬૩ એસસી ૧૬૨૦) અને મોહન બૈઠા અને અન્ય વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય અને અન્ય (૨૦૦૧ (૪) એસસીસી ૩૫૦) માં અવલોકન કર્યા મુજબ, "સામાન્ય રીતે" શબ્દ દ્વારા ગર્ભિત અપવાદ કાયદા દ્વારા વિશેષરૂપે પૂરા પાડવામાં આવેલા અપવાદો પૂરતો જ મર્યાદિત હોવો જરૂરી નથી અને વિચારણાના આધારે કાયદા દ્વારા અપવાદો પ્રદાન કરી શકાય છે અથવા એક જ અદાલત દ્વારા ગુનાઓની સંયુક્ત ટ્રાયલ ચલાવવાની પરવાનગી આપતી કાયદાની

જોગવાઈઓમાંથી ગર્ભિત હોઈ શકે છે. હાલના કેસને આપો કોઈ અપવાદ લાગુ પડતો નથી.

૧૦. બિહાર રાજ્ય વિરુદ્ધ દેવકરણ નેનશી અને અન્ય (એ.આઈ.આર. ૧૯૭૩ એસસી ૯૦૮) માં આ અદાલતે અવલોકન કર્યા મુજબ, ચાલુ રહેતો ગુનો એવો ગુનો છે કે જે ચાલુ રહેવાને પાત્ર છે અને જે ગુનો એક જ વારમાં સંપૂર્ણપણે આચરી લેવાયેલ હોય તેનાથી અલગ છે, કે તે એવા ગુનાઓ પૈકીનો એક છે જે કોઈ નિયમ અથવા તેની જરૂરિયાતનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળતામાંથી ઉદ્ભવે છે અને જેમાં દંડનો સમાવેશ થાય છે, જ્યાં સુધી પાલન ન થાય ત્યાં સુધી જવાબદારી ચાલુ રહે છે, કે દરેક પ્રસંગે આવી અનાદર કે બિન-પાલન થાય અથવા પુનરાવર્તિત થાય, ત્યારે ગુનો આચરવામાં આવે છે.

૧૧. ગુનો ચાલુ રહેવા સંબંધિત સમાન દલીલની આ અદાલત દ્વારા સુજાતા મુખર્જી (શ્રીમતી) વિરુદ્ધ પ્રશાંત કુમાર મુખર્જી (૧૯૯૭ (૫) એસસીસી ૩૦) માં તપાસ કરવામાં આવી હતી. ત્યાં આક્ષેપો આઈપીસી ની કલમ ૪૯૮એ, ૫૦૬ અને ૩૨૩ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર કથિત ગુનાઓ આચરવા સંબંધિત હતા. હકીકતલક્ષી પૃષ્ઠભૂમિ પર, એ નોંધવામાં આવ્યું હતું કે દહેજની માંગણીઓ અગાઉ કરવામાં આવી હોવા છતાં, ફરિયાદીના પતિ તે સ્થળે ગયા હતા જ્યાં ફરિયાદી રહેતી હતી અને તેણીના પર હુમલો કર્યો હતો. આ અદાલતે તે હકીકતલક્ષી પૃષ્ઠભૂમિમાં ઠરાવ્યું હતું કે કલમ

૧૭૮ ની કલમ (સી) આકર્ષિત થઈ હતી. પરંતુ હાલના કેસમાં હકીકતલક્ષી સ્થિતિ અલગ છે અને ફરિયાદી પોતે પતિ અને તેના સંબંધીઓ દ્વારા કથિત દહેજની માંગણીઓના કારણે તારીખ ૧૫.૪.૧૯૯૭ ના રોજ પતિનું ઘર છોડી ગઈ હતી. ત્યારબાદ દહેજની કોઈ માંગણી અથવા ગુનો બને તેવું કોઈ કૃત્ય કર્યાનો સહેજ પણ આક્ષેપ નથી, ચેન્નાઈ ખાતે તો બિલકુલ નથી. એમ હોવાથી, ગુનાઓ ચાલુ રહેવા સંબંધિત સદર સંહિતાની કલમ ૧૭૮ (સી) નો તર્ક લાગુ કરી શકાય નહીં.

૧૨. નિર્ણાયક પ્રશ્ન એ છે કે શું ફરિયાદના કારણ (કોઝ ઓફ એક્શન) નો કોઈ અંશ સંબંધિત અદાલતના અધિકારક્ષેત્રમાં ઉદ્ભવ્યો છે કે કેમ. સદર સંહિતાની કલમ ૧૭૭ ના સંદર્ભમાં તે એ સ્થળ છે જ્યાં ગુનો આચરવામાં આવ્યો હતો. અનિવાર્યપણે તે આરોપી સામે કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે ફરિયાદનું કારણ છે.

૧૩. જ્યારે દીવાની કેસોમાં, સામાન્ય રીતે "ફરિયાદનું કારણ" (કોઝ ઓફ એક્શન) શબ્દપ્રયોગનો ઉપયોગ થાય છે, ફોજદારી કેસોમાં સદર સંહિતાની કલમ ૧૭૭ માં જણાવ્યા મુજબ, સંદર્ભ એ સ્થાનિક અધિકારક્ષેત્રનો છે જ્યાં ગુનો આચરવામાં આવ્યો છે. વ્યુત્પત્તિશાસ્ત્રની અભિવ્યક્તિમાં આ ભિન્નતાઓ વાસ્તવમાં પરિસ્થિતિને અલગ બનાવતી નથી. તેથી "ફરિયાદનું કારણ" શબ્દપ્રયોગ ફોજદારી કેસો માટે અજાણ્યો નથી.

૧૪. એ પ્રસ્થાપિત કાયદો છે કે ફરિયાદનું કારણ એ હકીકતોનો સમૂહ (બંડલ ઓફ ફેક્ટ્સ) છે, જે કાયદાની અદાલતમાં દાદ મેળવવા માટે કાનૂની તપાસનો અમલ કરવાનું કારણ આપે છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, તે હકીકતોનો એક સમૂહ છે, જેને તેમને લાગુ પડતા કાયદા સાથે લેવામાં આવે તો, કથિત અસરગ્રસ્ત પક્ષકારને સામાવાળા સામે દાદ માંગવાનો અધિકાર આપે છે. તેમાં સામાવાળા દ્વારા કરવામાં આવેલ કોઈ કૃત્યનો સમાવેશ થવો જ જોઈએ કારણ કે આવા કૃત્યની ગેરહાજરીમાં કોઈ ફરિયાદનું કારણ સંભવિતપણે ઉપાર્જિત કે ઉદ્ભવી શકે નહીં.

૧૫. "ફરિયાદનું કારણ" (કોઝ ઓફ એક્શન) શબ્દપ્રયોગે ન્યાયિક રીતે પ્રસ્થાપિત અર્થ પ્રાપ્ત કર્યો છે. મર્યાદિત અર્થમાં ફરિયાદના કારણનો અર્થ એ સંજોગો છે જે અધિકારનો ભંગ અથવા કાર્યવાહી માટેનું તાત્કાલિક કારણ બનાવે છે. વ્યાપક અર્થમાં, તેનો અર્થ કાર્યવાહી ચાલુ રાખવા માટેની આવશ્યક શરતો છે જેમાં માત્ર કથિત ઉદ્વેગન જ નહીં, પરંતુ અધિકાર સાથે જોડાયેલ ઉદ્વેગનનો પણ સમાવેશ થાય છે. સંક્ષિપ્તમાં આ શબ્દપ્રયોગનો અર્થ એ દરેક હકીકત છે, જેને અદાલતના ચુકાદામાં પોતાના અધિકાર અથવા ફરિયાદનું સમર્થન કરવા માટે જો નકારવામાં આવે તો, ફરિયાદીએ સાબિત કરવી જરૂરી બને છે. દરેક હકીકત, જેને સાબિત કરવી જરૂરી છે, તે આવી હકીકત સાબિત કરવા માટે જરૂરી એવા

પુરાવાના દરેક ટુકડાથી અલગ પડીને, "ફરિયાદના કારણ" માં સમાવિષ્ટ થાય છે.

૧૬. "ફરિયાદનું કારણ" શબ્દપ્રયોગનો ઉપયોગ ક્યારેક હકીકતો અથવા સંજોગોના મર્યાદિત ખ્યાલને વ્યક્ત કરવા માટે કરવામાં આવ્યો છે જે અધિકારના ઉલ્લંઘન અથવા અધિકારના આધારની રચના કરે છે અને તેથી વિશેષ કંઈ નહીં. વ્યાપક અને વધુ વિસ્તૃત અર્થમાં, તેનો ઉપયોગ મહત્વપૂર્ણ હકીકતોના સમગ્ર સમૂહને દર્શાવવા માટે કરવામાં આવ્યો છે.

૧૭. "ફરિયાદનું કારણ" શબ્દપ્રયોગનો સામાન્ય રીતે અર્થ એવી પરિસ્થિતિ અથવા હકીકતોની સ્થિતિ થાય છે જે પક્ષકારને અદાલત અથવા ટ્રીબ્યુનલમાં કાર્યવાહી ચાલુ રાખવાનો હક આપે છે; કાર્યકારી હકીકતોનો એક જૂથ જે કાર્યવાહીના એક અથવા વધુ આધાર તરફ દોરી જાય છે; એવી હકીકતલક્ષી પરિસ્થિતિ જે એક વ્યક્તિને બીજી વ્યક્તિ પાસેથી અદાલતમાં ઉપાય મેળવવાનો હક આપે છે. (બ્લેક્સ લો ડિક્શનરીમાં "ફરિયાદનું કારણ" એ હકીકતોનો સમગ્ર સમૂહ હોવાનું જણાવાયું છે જે અમલ કરવા યોગ્ય દાવા તરફ દોરી જાય છે; આ શબ્દપ્રયોગમાં દરેક હકીકતનો સમાવેશ થાય છે, જે, જો નકારવામાં આવે, તો ચુકાદો મેળવવા માટે વાદીએ સાબિત કરવી આવશ્યક છે. "વર્ડ્સ એન્ડ ફ્રેઝીસ" (ચોથી આવૃત્તિ) માં સામાન્ય કાનૂની ભાષામાં "ફરિયાદનું

કારણ" શબ્દસમૂહનો અર્થ એ હકીકતોનું અસ્તિત્વ છે, જે પક્ષકારને તેના વતી ન્યાયિક હસ્તક્ષેપનો અધિકાર આપે છે).”

૧૨. સંબંધિત પક્ષકારોના વિદ્વાન એડવોકેટોને સાંભળ્યા અને રેકર્ડ પરની સામગ્રીનું અવલોકન કર્યું.

૧૩. એ પ્રસ્થાપિત કાયદો છે કે સદર સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળની પિટિશન ધ્યાનમાં લેવા માટે, ફરિયાદમાં કરાયેલા આક્ષેપો પ્રથમદર્શી રીતે કેસ બનાવે છે કે નહીં તે ધ્યાનમાં લેવું જરૂરી છે અને આવી ફરિયાદના આક્ષેપો ટ્રાયલમાં ટકી રહેવાની સંભાવના છે કે નહીં તે નક્કી કરવાના હેતુથી અદાલતે આક્ષેપોની ઝીણવટભરી તપાસ કરવાની હોતી નથી. એ પણ સુસ્થાપિત છે કે જોકે હાઇકોર્ટ સદર સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ અંતર્ગત સત્તાઓ ધરાવે છે, પરંતુ આ સત્તાઓ વાસ્તવિક અને નોંધપાત્ર ન્યાય કરવા માટે છે, જેના સંચાલન માટે જ તે અસ્તિત્વ ધરાવે છે અથવા અદાલતની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગને રોકવા માટે છે. સર્વોચ્ચ અદાલતે વારંવાર અવલોકન કર્યું છે કે અસાધારણ સત્તાનો ઉપયોગ સંયમપૂર્વક અને ખૂબ જ કાળજી તથા સાવધાની સાથે થવો જોઈએ. અન્યાય થતો અટકાવવા માટે જ્યારે આવી સત્તાનો ઉપયોગ કરવો અનિવાર્ય હોય ત્યારે હાઇકોર્ટ સદર સત્તાનો ઉપયોગ કરવામાં વાજબી ગણાશે.

૧૪. ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ પોતાની હકુમતનો ઉપયોગ કરતી વખતે, હાઇકોર્ટે એ તપાસવું જરૂરી છે કે ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા કથનો ભારતીય દંડ સંહિતા હેઠળ કથિત ગુના માટે જરૂરી એવા તત્વો બનાવે છે કે નહીં.

જો દેખીતી રીતે જોતાં કથનો ગુના માટે જરૂરી એવા તત્વો બનાવતા ન હોય, તો કલમ ૪૮૨ હેઠળ ફોજદારી કાર્યવાહી રદબાતલ કરી શકાય છે. જ્યાં ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપો ભારતીય દંડ સંહિતા હેઠળનો કોઈ ગુનો બન્યો હોવાનું જાહેર કરતા ન હોય ત્યાં ફોજદારી કાર્યવાહી રદબાતલ કરી શકાય છે. આક્ષેપોના ગુણદોષનું મૂલ્યાંકન કર્યા વિના, ફરિયાદની સમગ્રપણે તપાસ થવી જોઈએ. જો કે કાયદો એવો તકાજો કરતો નથી કે ફરિયાદમાં ગુનાના કાનૂની તત્વો શબ્દશઃ પુનરાવર્તિત કરવામાં આવે, તેમ છતાં ફરિયાદમાં ભારતીય દંડ સંહિતા હેઠળનો ગુનો બનાવવા માટે જરૂરી મૂળભૂત હકીકતો હોવી આવશ્યક છે.

૧૫. પોતાની અંતર્ગત હકુમતનો ઉપયોગ કરતી અદાલતે એ તપાસવું જોઈએ કે દેખીતી રીતે, ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા કથનો ગુના માટે જરૂરી એવા તત્વો બનાવે છે કે કેમ.

૧૬. આ અદાલતે એફ.આઈ.આર. ની વિગતોનું ઝીણવટપૂર્વક અવલોકન કર્યું છે. સામાવાળા નં. ૨ ના સાસુ અને સસરા એવા અરજદાર નં. ૧ અને ૨ સામે કરવામાં આવેલા આક્ષેપોનું અવલોકન દર્શાવે છે કે પતિ અને પત્ની વચ્ચે વિવાદ છે અને એવું પણ જણાય છે કે લગ્ન પછી, પતિ અને પત્ની વડોદરા ખાતે રહેતા હતા, અને ત્યારબાદ, તેઓ ખંડવા (મધ્યપ્રદેશ) ખાતે સ્થળાંતરિત થયા હતા, જ્યાં પણ પતિ અને પત્ની સાથે રહેતા હતા, અને ત્યારબાદ, પતિ ભારત છોડીને ઓસ્ટ્રેલિયા જતા રહ્યા છે. એફ.આઈ.આર. માં કરવામાં આવેલા આક્ષેપોનું અવલોકન કરતાં, એ સ્પષ્ટપણે ફલિત થાય છે કે ફૂરતાનો સમગ્ર બનાવ વડોદરા

ખાતે અથવા ખંડવા (મધ્યપ્રદેશ) ખાતે બન્યો છે. અલબત્ત, કેટલીક જગ્યાએ એવું વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે કે સાસરિયાઓ પરોક્ષ રીતે દહેજની માંગણી કરતા હતા. એવું પણ જણાય છે કે પતિ ભારત છોડી ગયા પછી, પ્રથમ બાતમીદાર ભુજ ખાતે સાસરિયાઓ સાથે રહેતી હતી અને ત્યારબાદ, તેણીને ગાંધીનગર ખાતે તેણીના પિયરે મોકલી દેવામાં આવી હતી. સમગ્ર એફ.આઇ.આર. નું માત્ર વાંચન કરતાં, એ સ્પષ્ટપણે ફલિત થાય છે કે ગાંધીનગર ખાતે કોઈ બનાવ બન્યો નથી. જે કંઈ પણ આક્ષેપો કરવામાં આવ્યા છે તે વડોદરા, ખંડવા કે ભુજ ખાતે બનેલા બનાવો વિશે છે. તેથી, ઉપરોક્ત ચુકાદામાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સ્થાપિત કાયદાને ધ્યાનમાં લેતાં, એ અનિવાર્ય નિષ્કર્ષ છે કે ફરિયાદના કારણનો કોઈ અંશ ગાંધીનગરમાં ઉદ્ભવ્યો નથી, અને તેથી, સંબંધિત પોલીસ કે મેજિસ્ટ્રેટ પાસે કોઈ હકુમત નથી અને હાલની પિટિશન રદબાતલ અને બાતલ થવાને પાત્ર છે.

૧૭. સંજોગો અનુસાર, મહિલા પોલીસ સ્ટેશન, ગાંધીનગર ખાતે આઈપીસી ની કલમ ૪૮૮, ૫૦૬, ૪૦૬, ૩૨૩, ૫૦૩ સાથે વાંચતા ૧૧૪ તથા દહેજ પ્રતિબંધક અધિનિયમની કલમ ૩ અને ૪ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે નોંધાયેલ ગુના રજિસ્ટર નં. આઈ-સી.આર. નં. ૧૧/૨૦૧૭ વાળી એફ.આઇ.આર. અને સદર એફ.આઇ.આર. માંથી ઉદ્ભવતી અન્ય પરિણામી કાર્યવાહી સામાવાળા નં. ૨- પ્રથમ બાતમીદારને એવી સ્વતંત્રતા સાથે હાલના અરજદારો - મૂળ આરોપી નં. ૨ અને ૩ પૂરતી આથી રદબાતલ અને બાતલ કરવામાં આવે છે કે, જો તેણી ઈચ્છે તો, કાયદા અનુસાર કાર્યવાહી કરવા માટે યોગ્ય પોલીસ/અદાલત સમક્ષ તે

દાખલ કરી શકે છે. તદનુસાર હાલની પિટિશન મંજૂર કરવામાં આવે છે. ઉપરોક્ત મર્યાદા સુધી રુલ આખરી કરવામાં આવે છે. સીધી સેવા (ડાયરેક્ટ સર્વિસ) ની પરવાનગી આપવામાં આવે છે.

સહી/-

(એ.પી. ઠાકર, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.